

Parazitózy ovcí a koz – jak na tasemnice?

Parazité: chovatelská noční můra, se kterou se neustále potýkáme. U přežvýkavců, především u pastevně chovaných jedinců, patří tato problematika mezi nejvíce diskutovaná témata, což má svůj důvod: rezistence narůstají a přístup k prevenci a léčbě parazitóz se postupně mění.

V současnosti se u ovcí a koz nejvíce řeší gastrointestinální parazité – *Haemonchus contortus*, *Trichuris* sp., *Nematodirus* spp., *Moniezia* spp. a kokcidie *Eimeria* spp., dále pak parazité postihující játra a plíce. Neuvážlivé a časté aplikace antiparazitik bez předešlých koprologických vyšetření vedou ke vzniku rezistence.

Terapie parazitóz je (nebo by měla být) v dnešní době založena na koprologickém vyšetření trusu, na jehož základě veterinář rozhodne o případném použití vhodného antiparazitika. Rozhodujícím kritériem je intenzita infekce a druhové složení parazitů. Cílem terapie není úplná eliminace parazitů z organismu. Nízká intenzita infekce v organismu stimuluje imunitní reakce a hostitel se tak stává odolný. Je to jedna z možností, jak můžeme bojovat s rezistencí na antiparazitika.

Co se tasemnic týče, jde o narůstající problém a v letošním roce se jim bohužel velmi dařilo. V České republice se vyskytuje druh *Moniezia expansa* a *Moniezia benedeni*. *Moniezia* spp. může dosahovat 1–4 m délky a zralé články tasemnic jsou zcela vyplněny vajíčky, která s trusem odchází do vnějšího prostředí. Diagnostika monieziózy je poměrně snadná, buď vidíme články tasemnice na trusu (Obr. 1) nebo provedeme koprologické vyšetření, kde nacházíme typická vajíčka víceúhelníkovitého tvaru (Obr. 2).

Moniezia spp. se řadí mezi biohelminty a má nepřímý vývoj, který probíhá přes půdní roztoče z čeledi *Oribatidae*. Tito roztoči vylézají na traviny, kde je hostitel snadno spase a v tenkém střevě dojde k uvolnění a dovyvinutí do dospělé tasemnice. Důležitá je tzv. prepatentní perioda, což je časový interval od počátku parazitární infekce do prvních klinicky zjistitelných stádií v trusu. U tasemnice tato perioda trvá 30–52 dní.

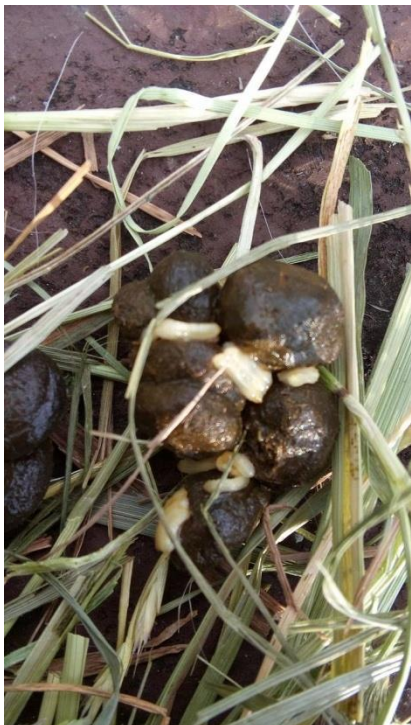
Tasemnice je patogenní především pro mláďata ovcí a koz. V tenkém střevě mechanicky dráždí a značně odčerpává živiny z hostitele. Dále poškozují nervovou a oběhovou soustavu svými toxickými metabolity. Klinické příznaky jsou různě silné intenzity, velmi záleží na imunitní vybavenosti hostitele, výživném stavu a působení stresu. Nejčastěji vidíme enteritidy, nechutenství, hubnutí až kachexie, kašovitě nebo profúzní průjmy. Často se setkáváme spíše se sekundárním důsledkem invaze, jako je výrazný pokles užitkovosti, ať už z hlediska dojitosti či nízkých přírůstků u mláďat. Velkým rizikem monieziózy je porušení střevní bariéry a následný rozvoj sekundární bakteriální infekce, především enterotoxémie. Enterotoxémie je další z onemocnění, které může být pro chovatele ovcí a koz likvidační.

Z hlediska terapie lze využít přípravky s účinnou látkou fenbendazol, albendazol nebo praziquantel. Na zmíněné benzimidazoly je v České republice velmi častá rezistence z důvodu dlouholetého používání. Proto je aplikace praziquantelu dobrým řešením při tlumení monieziózy u přežvýkavců. Velmi důležitá je rovněž délka ochranná lhůta: pokud je chovatel nucen řešit výskyt parazitů okamžitě, je pro něj zásadní otázkou, zda může daný léčivý přípravek použít i v případě, kdy produkuje mléko a maso pro lidský konzum. Na českém trhu je v současné době registrovaný pro ovce pouze jeden perorální přípravek s obsahem praziquantelu, který má u ovcí nulovou ochrannou lhůtu jak na maso, tak na mléko. V případě použití přípravku u koz („off-label“) se uplatňuje, dle legislativy EU, ochranná lhůta 1 den.

Při výběru antiparazitika je třeba také zohlednit možnost jeho použití i v době březosti a laktace (u zvířat, jejichž mléko je určeno pro lidský konzum).

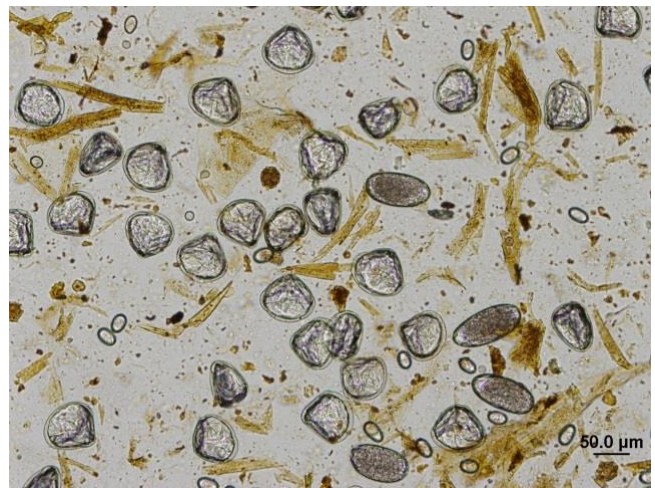
Při výskytu parazitóz by měla být vždy prováděna preventivní opatření v průběhu celého roku. Jde zejména o dobře nastavený management zoohygieny, používání vhodných dezinfekčních přípravků ve stájích a v prostorách, kde se napadená zvířata nacházela, udržování pastvin apod. Nedílnou součástí zůstává již zmíněné koprologické vyšetření. Udržování celkově dobrého zdravotního stavu zvířat (kontrola dalších infekčních i neinfekčních onemocnění), a především adekvátní výživný stav jsou rovněž klíčové pro udržení zdraví celého chovu.

MVDr. Zdenka Bezděková, Ph.D.

Obr. č. 1 Nález článků tasemnice v trusu ovce

Autor obou fotografií MVDr. Zdenka Bezděková

Obr. č. 2 Velmi silná intenzita infekce vajíčky *Moniezia* spp. ve flotaci